

Árvvus adnon bismá Samuel Salmi, gudnejahtton erkebismá Kari Mäkinen, buorit sápmelaččat ja girkoveahka!

Liekkus buresboahdin odđa sámi kulturguovddáš Sajosii. Buvttán mielalis sámedikki dearvvahusa seminárii. Seminára fáddá, sápmelaččat girkus lea hui áigeiguovdil ja sávan, ahte seminára ságastallamiin ja evttohusain bohtet konkrehtalaš evttohusat mot sámegielalaš ja sámi kultuvrra miel bálvalusat evangelalaš-luteralaš girkus sáhttet gárgehuvvot. Hálidan goitge muittuhit, ahte sápmelaččaid girku lea maid ortodoksaid girku, ii dušše evangelalaš-luteralaš girku.

Lea buorre, ahte evangelalaš-luteralaš girku čadaha ságastallama girku servodatlaš rollas ja gaskavuodas sámi kultuvrii almmolaččat ja rahpasit maiddá sáme- ja suomagillii. Lea suohtas hupmat iežas eatnigillii girku semináras. Earenoamáš ilus lean das, ahte evangelalaš-luteralaš girku ordnen seminára olis gullat modearnna ja árbevirolaš sámi musihka ja eandalii luodi, mii ii dohkkehuvvon evangelalaš-luteralaš girkuin vel 1900-logu álggus. Evangelalaš-luteralaš girku lea šaddan rávisahkái ja šaddan mánggaárvosažžan, mas lean hui movttet.

Evangelalaš-luteralaš girkus lea nanu rolla nu suomelaš servodaga stáhtagirkun muhto maiddá sámi servošis. Sápmelaččain lea iežas ovddasteaddji girkolaš čoakkámis. Eanas sápmelaččain gullet girkui. Evangelalaš-luteralaš girkus lea earenoamážit oskkolaš bargu muhto maid viidát rolla servodatlaš ságastallin, šaddadeaddjin, oaivilváikkuheaddjin, bargoaddin ja bálvalusaid buvttadeaddjin. Evangelalaš-luteralaš girkus lea mánggaolat rolla sámi historjjás.

Girku olis leanai guorahallojuvvon galggaliigo dat átnut ándagassii sápmelaččain mannanáiggi daguin dego bismá Samuel Salmi maid buvtii ovdan iežas sáhkavuorus ja namuhii dan dego áibmobulljarassan. Ándagassii átnun lea diehttelas girku iežas ášši. Sámedikki geahččanguovllus sávan, ahte jos girku áigu átnut ándagassii sápmelaččain, de girku galgá spesifiseret mas dat átnu ándagassii ja manin ja maid girku lea gárvvis bargat dili buorideami várás. Mañnelaš sápmelaččat sáhtále guorahallat ledjeho ándagassii átnun ja dan čuovvumušat dárbahassii ja mas livččii vel buoridanmunni. Evangelalaš-luteralaš girku sajádat stáhtagirkun buktá ovddasvástádusa ja sávanai, ahte girku sáhtálii leat ovddasmanni maid stáhta ektui sámiid voigatvuodaid ovddideaddjin.

Girku lea gievra oahpaheaddjin ja šaddadeaddjin dehege bajásgeassin riekkesdoaimma ja rihppaskuvladoaimma bakte. Girku lea iežas oasi mielde doarjjan ráhkadeame daidda mánáide ja nuoraide, geat gullet girkui, máilmmigova ja identiteahta. Leanai dehálaš, ahte riekkes- ja rihppaskuvladoaimmas buktojuvvole ovdan girku iežas historjjálaš árbevierru ja dan váikkuhusat, suovvalašvuolta ja earenoamážit sápmelaččaid geahččanguovllus sápmelaččat galggale váldojuvvot vuhtii álgoálbmogin.

Sámi kultuvrra, sámegielaid ja sápmelaččaid servodatlaš dilli lea buorránan mannan logijagiid. Sápmelaččaid lágas mearriduvvon sajádat lea oalle duhtadahtti, muhto sápmelaččat muosáhit velnai vealaheami. Sápmelaččaid vuostásaš čálašeapmi interneahkas go aviissaid bálstáinnai lea dađi bahábut hui dábálaš. Sápmelaččat šaddet doarrut vealaheami vuostá. Dasa lassin globalisašuvdna ja dálkkádatrivdan uhkideaba oba sámi kultuvrra boahhteáiggi ja sápmelaččat šaddet fágádallat vealaheami lassin iežaset giela, árbevirolaš ealáhusaid ja oba kultuvrra seailluheami beales.

Earenoamážit sámi mánáid ja nuoraid sámi identiteahta šaddamis vealaheaddji ja rasisttalaš čálašeapmi lea vahátlaš.

Mun jáhkán, ahte evangelalaš-luteralaš girku sáhtta bargat velnai garraseappot bálggesčuollin ja maid šaddadeaddji rollas suovvalašvuoda ovddideami várás suomelaš servodagas. Girkus lea vejolašvuhta doaibmat morála čielgedáktin ja aktiivvalaš servodatpolitihkalaš ságastallin. Lean hui ilus das, ahte bismá Samuel Salmi lea lokten girku rolla servodatlaš váikkuheaddjin ja buktán maid sámi kultuvrra fáttáid ovdan ain eanet dáppe Sámis. Sávan dán joatkahuvvat dás ovddos ja nu ahte dat šaddá velnai vuoimmálaččabun.

Iežas stuora hástalusa maiddá evangelalaš-luteralaš girku buktá sápmelaččaid eretmuotkun sámiid ruovttuguovllus. Girku sámi barggu čállu barganái juo sámiid ruovttuguovllu olggobealde, ii das gal, son bargá dehálaš ja hui buori barggu. Girku leanai juo ordnen sámegiela ipmilbálvalusa sámiid ruovttuguovllu olggobealde ja boahhte vahku beassat gullat sámegiela ávvudanipmilbálvalusas, mii lágiduvvo riikkabeivviid rahpamiid olis. Sávan, ahte girku doarjjulii iežas osiin sámi mánáid ja nuoraid oktavuoda sámi kultuvrii iežas riekkes- ja rihppaskuvlabarggus nu ahte lágidivččii omd. oktasaš rihppaleairraid sámiid ruovttuguovllu olggobealde ja ruovttuguovllus orru sámi mánáide ja nuoraide. Sihke same- ja suomagillii.

Attán dál sámedikki dearvvahusoasis sáhkavuoru sámedikki nuppi várreságadoalli Erkki Lumisalmii. Vuorddán stuora beroštumiin ságastallamiid ja earenoamážit daid doaimmaid, mat semináras čuvvot.

Kunnioitettu piispa Samuel Salmi, arkkipiispa Kari Mäkinen, hyvät saamelaiset ja kirkkoväki!

Lämpimästi tervetuloa uuteen saamelaiskulttuurikeskukseen Sajokseen. Tuon mielelläni saamelaiskäräjien tervehdyksen seminaariin. Seminaarin teema, saamelaiset kirkossa on hyvin ajankohtainen ja toivon, että seminaarin keskusteluissa ja esityksissä tulee konkreettisia esityksiä miten saamenkielisiä ja saamelaiskulttuurinmukaisia palveluja evankelis-luterilaisessa kirkossa voidaan kehittää. Haluan kuitenkin muistuttaa, että saamelaisten kirkko on myös ortodoksinen kirkko, ei vain evankelis-luterilainen kirkko.

On hyvä, että evankelis-luterilainen kirkko käy keskustelua kirkon yhteiskunnallisesta roolista ja suhteesta saamelaiskulttuuriin julkisesti ja avoimesti myös saameksi ja suomeksi. On mukava puhua omaa äidinkieltään kirkon seminaarissa. Erityisen iloinen olen siinä, että evankelis-luterilaisen kirkon järjestämän seminaarin yhteydessä kuullaan modernia ja perinteistä saamelaismusiikkia sekä ennen kaikkea joikua, mitä ei hyväksytty evankelis-luterilaisissa kirkoissa vielä 1900-luvun alussa. Evankelis-luterilainen kirkko on kasvanut ja moniarvoistunut, mistä olen hyvin iloinen.

Evankelis-luterilaisella kirkolla on vahva rooli niin suomalaisessa yhteiskunnassa valtionkirkkona mutta myös saamelaisyhteisössä. Saamelaisilla on oma edustajansa kirkolliskokouksessa. Suuri osa saamelaisista kuuluu kirkkoon. Evankelis-luterilaisella kirkolla on ennen kaikkea uskonnollinen tehtävä mutta myös laajempi rooli yhteiskunnallisena keskustelijana, kasvattajana, mielipidevaikuttajana, työnantajana ja palvelujen tuottajana. Evankelis-luterilaisella kirkolla on moniulotteinen rooli saamelaisten historiassa.

Kirkon parissa onkin pohdittu anteeksi pyytämistä saamelaisilta menneisyyden teoista kuten myös piispa Samuel Salmi toi esille omassa tervehdyksessään ja mainitsi sen olevan kuin ilmakupla. Anteeksi pyytäminen on toki kirkon oma asia. Saamelaiskäräjien näkökulmasta toivon, että jos kirkko aikoo pyytää anteeksi saamelaisilta, kirkon tulee yksilöidä mistä se pyytää anteeksi ja miksi ja mitä kirkko on valmis tekemään tilanteen korjaamiseksi. Myöhemmin saamelaiset voisivat arvioida olivatko anteeksipyyntö ja sen seuraamukset riittäviä ja missä olisi vielä parannettavaa. Evankelis-luterilaisen kirkon asema valtionkirkkona tuo vastuuta ja toivonkin, että kirkko voisi olla edelläkävijänä myös valtioon nähden saamelaisten oikeuksien edistäjänä.

Kirkolla on vahva rooli opettajana ja kasvattajana kerhotoiminnan ja rippikoulutoiminnan kautta. Kirkko omalta osaltaan on tukena kirkkoon kuuluvien lasten ja nuorten maailmankuvan ja identiteetin rakentumisessa. Onkin tärkeää, että niin kerho- kuin rippikoulutoiminnassa tuotaisiin esille kirkon omaa historiallista perintöä ja sen vaikutuksia, suvaitsevaisuutta ja myös huomioitaisiin saamelaiset alkuperäiskansana.

Saamelaiskulttuurin, kielten ja saamelaisten yhteiskunnallinen asema on parantunut viime vuosikymmeninä. Saamelaisten lainsäädännöllinen asema on kohtalainen, mutta saamelaiset kohtaavat yhä edelleen syrjintää. Saamelaisvastainen kirjoittelu niin internetissä kuin lehtien palstoilla on valittavan yleistä. Saamelaiset joutuvat kamppailemaan syrjintää vastaan. Tämän lisäksi globalisaatio ja ilmastonmuutos uhkaavat koko saamelaiskulttuurin tulevaisuutta ja saamelaiset joutuvat syrjintään lisäksi kamppailemaan oman kielen, kulttuurin, perinteisten elinkeinojen ja koko kulttuurin säilyttämiseksi. Varsinkin saamelaislasten ja –nuorten saamelaisidentiteetin rakentumiselle syrjivä ja rasistinen kirjoittelu on vahingollista.

Uskon, että evankelis-luterilainen kirkko voisi toimia yhä vahvemmin edelläkävijänä ja myös kasvattavassa roolissa suvaitsevaisuuden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkolla on mahdollisuus toimia yhteiskunnan moraalisen selkärankana ja aktiivisena yhteiskuntapoliittisena

keskustelijana. Olen hyvin iloinen siitä, että piispa Samuel Salmi on nostanut kirkon roolia yhteiskunnallisena vaikuttajana ja tuonut myös saamelaiskulttuurin teemoja esille puheissaan yhä enemmän esille täällä Lapissa. Toivon tämän jatkuvan yhä edelleen ja vielä voimistuvankin.

Oman ja suuren haasteen myös evankelis-luterilaiselle kirkolle tuo saamelaisten poismuutto pois saamelaisten kotiseutualueelta. Kirkon saamelaistyön sihteeri toimiikin jo saamelaisten kotiseutualan ulkopuolella, hän tekee tärkeätä ja loistavaa työtä. Kirkko onkin jo järjestänyt saamenkielisen jumalanpalveluksen saamelaisten kotiseutualan ulkopuolella ja ensi viikolla saamme kuulla saamen kieltä valtiopäivien avajaisten yhteydessä järjestettävässä juhlanjumalanpalveluksessa. Toivon, että kirkko tukisi omalta osaltaan saamelaisnuorten ja lasten yhteyttä saamelaiskulttuuriin omassa kerho- ja rippikoulutoiminnassaan järjestäen esimerkiksi yhteisiä rippileirejä saamelaisten kotiseutualan ulkopuolella ja kotiseutualueella asuville saamelaislapsille ja -nuorille. Niin saameksi kuin suomeksi.

Annan nyt saamelaiskäräjien tervehdysosassa puheenvuoron saamelaiskäräjien toiselle varapuheenjohtajalle Erkki Lumisalmelle. Odotan mielenkiinnolla seminaarin keskusteluja ja ennen kaikkea niitä toimia, mitä seminaarista seuraa.